

Instruktion om tillsynen över beteckningsskydd för livsmedel

Beskrivning av systemet för skydd av beteckningar

Systemet för skyddad beteckning för jordbruksprodukter och livsmedel har varit i kraft i hela Europeiska gemenskapen sedan år 1993. Syftet med systemet är att skydda livsmedel och jordbruksprodukter mot missbruk av deras etablerade beteckning.

Beteckningsskyddet (registreringen av beteckningen) gäller vanligen sådana produkter, som traditionellt i flera generationers tid framställts eller producerats inom ett visst område eller med en viss metod.

Endast flera producenter tillsammans eller en organisation som representerar dessa kan ansöka om skydd av en beteckning. En enskild producent kan endast i undantagsfall ansöka om beteckningsskydd för sin produkt.

Registreringen av beteckningen är en tvåstegsprocess, som består av behandling på nationell nivå och behandling på gemenskapsnivå. Ansökan lämnas till jord- och skogsbruksministeriet som fattar beslut i saken. Därefter levererar ministeriet ansökan till kommissionen som registrerar beteckningen.

Hittills har över 800 produkter beviljats beteckningsskydd inom EU:s område. Bland de skyddade produkterna utgör ostarna den största gruppen, efter dem följer frukter och grönsaker, kött och köttprodukter jämte olivoljor. En del av de skyddade beteckningarna är kända endast på nationellt plan, medan en del är kända på olika håll i världen. Alla är ändå åtminstone inom sitt område ryktbara och viktiga produkter. Mest skyddade produkter finns det i Frankrike och Italien. Efter dem följer Portugal, Spanien och Grekland. Alla dessa länder hade långa traditioner i fråga om det nationella skyddet av lokala produkter redan innan EU:s system för skydd av beteckningar trädde i kraft.

Skyddade beteckningar får användas endast på de villkor, som framförts i produktspecifikationerna i ansökan om registrering av produkter med skyddad beteckning.

Författningar om skydd av beteckningar

- Rådets förordning (EG) nr 510/2006 om skydd av geografiska beteckningar och ursprungsbeteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel och kommissionens förordning (EG) nr 1898/2006 (ändrad genom 628/2008) om tillämpning av denna förordning.
- Rådets förordning (EG) nr 509/2006 om garanterade traditionella specialiteter av jordbruksprodukter och livsmedel och kommissionens förordning (EG) nr 1216/2007 om tillämpning av denna. Förordningarna finns på EU:s webbsidor under:
http://ec.europa.eu/agriculture/quality/schemes/legislation/index_en.htm

System för skydd av beteckningar

Det finns tre olika skyddssystem. Två av dem, skyddad ursprungsbeteckning (**SUB**) och skyddad geografisk beteckning (**SGB**), begränsar framställning och/eller produktion av produkten enbart till dess traditionella geografiska område. Det tredje skyddssystemet, garanterad traditionell specialitet (**GTS**), skyddar åter produktens traditionella framställningsmetod.

1. Skyddad ursprungsbeteckning (SUB)

Produktion, bearbetning och beredning av produkten skall ske inom ett visst geografiskt område. Produktens kvalitet eller egenskaper beror i väsentlig grad på det geografiska området i fråga, såsom på en råvara som producerats där.

Av finländska produkter har Lapin Puikula (1997) (lappländsk mandelpotatis), Lapin Poron liha (2009) (renkött från finska Lappland) och Lapin Poron kuivaliha (2010) (torkat renkött från finska Lappland) skyddats som ursprungsbeteckningar.

Exempel på europeiska produkter: osten Parmigiano Reggiano (parmeseanost) (Italien), osten Danablu (Danmark), osten Feta (Grekland), osten Roquefort (Frankrike), osten Gorgonzola (Italien), Prosciutto di Parma (parmaskinka, Italien), Prosciutto di Carpegna (Italien), Prosciutto di Modena (Italien), pistaschmandlarna Pistacchio verde di Bronte (Italien), olivoljan Huile d'olive de Nice (Frankrike), balsamvinägern Aceto Balsamico Tradizionale di Modena (Italien).

2. Skyddad geografisk beteckning (SGB)

Antingen produktion, bearbetning eller beredning av produkten skall ske inom ett visst geografiskt område, som ger produkten dess kvalitet, rykte eller andra egenskaper. En del av råvarorna till produkten kan införas från områden utanför detta område.

Av finländska produkter har Kainuun rönttönen (2008) (traditionell pirog från Kajanaland) skyddats som geografisk beteckning.

Exempel på europeiska produkter: Navarrasparris (Spanien), Ardennerskinka (Belgien), Schwarzwaldskinka (Tyskland), Connemara Hill Lamb (Irland),

Instruktion om tillsynen över beteckningsskydd för livsmedel

pumpafrüoljan Steirisches Kurbiskeröl (Österrike), Aachenpepparkakor (Tyskland), Lybeckmarsipan (Tyskland).

3. Garanterad traditionell specialitet (GTS)

Med skyddet garanterad traditionell specialitet (GTS) hänvisas inte till produktens ursprung, utan man vill framhäva produktens traditionella sammansättning och produktionsmetod. En GTS-skyddad produkt kan framställas var som helst inom EU-området, men produkten skall framställas enligt den registrerade metoden.

Av finländska produkter har Sahti (2002) (hembryggt öl från Tavastland), Kalakukko (2002) (limpa med inbakad fisk) och Karjalanpiirakka (2003) (karelsk pirog) skyddats som garanterade traditionella specialiteter.

Exempel på europeiska produkter: osten Mozzarella, korven Falukorv, Serranoskinka (Jamon serrano).

Förteckning över produkter med skyddad beteckning

I databasen DOOR på EU:s webbsidor finns en uppdaterad förteckning över produkterna med skyddad beteckning:

<http://ec.europa.eu/agriculture/quality/door/list.html;jsessionid=pL0hLqgLXhNmFQyFI1b24mY3t9dJQPflg3xbL2YphGT4k6zdWn34!-370879141>

Förteckningen upptar

- registrerade produkter
- produkter, vilkas registreringsansökan publicerats (medlemsstaterna kan komma med invändningar till kommissionen inom sex månader)
- produkter, vilkas registreringsansökan inte ännu publicerats

Produkter kan sökas utgående från landet, produkttypen, den registrerade beteckningen eller den beteckning, som förekommer i ansökan (produkter som ännu inte registrerats).

Av den ovan nämnda länken framgår också produkternas specifikationer, i vilka produkternas framställningsmetod och andra faktorer som påverkar särdragen beskrivits.

Tillsynen över produkter med skyddad beteckning

- Om verkställandet av ovan nämnda EG-författningar har getts en nationell författning i form av jord- och skogsbruksministeriets förordning nr 907/2007

Instruktion om tillsynen över beteckningsskydd för livsmedel

om namnskydd för jordbruksprodukter och livsmedel:
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2007/20070907>

Tillsynen över användningen av en registrerad beteckning och registreringsvillkoren utövas av Livsmedelssäkerhetsverket och övriga myndigheter som avses i livsmedelslagen (23/2006), för alkoholdryckernas del av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården Valvira.

Ovan nämnda myndigheter svarar för tillsynen över skyldigheterna gällande beteckningsskydd i enlighet med kontrollförordningen (882/2004/EG).

Nedan beskrivs vilka faktorer man särskilt skall fästa uppmärksamhet vid i tillsynen över beteckningsskydd.

Tillsynen över produkter som beviljats skydd som ursprungsbeteckning (SUB) och geografisk beteckning (SGB)

Finska produkter

I tillsynen skall särskilt ses till att dessa i Finland registrerade produkter, vilkas överensstämmelse med specifikationen det är möjligt att påverka, uppfyller kraven i specifikationerna i fråga om produktbeskrivningen, det geografiska området, beviset på ursprung och framställningsmetoden.

Lapin Puikula (SUB)

Då potatis med beteckningen Lapin Puikula saluhålls skall säkerställas att den producerats och förpackats i Lappland.

Skyddet gäller endast beteckningen Lapin Puikula och potatis med enbart beteckningen Puikula kan således produceras och förpackas också på annat håll än i Lappland.

Lapin Poron liha (SUB)

Då renkött med beteckningen Lapin Poron liha saluhålls skall säkerställas att köttet producerats, styckats och förpackats i det finska renskötselområdet. Enligt renskötsellagen (848/1990) omfattar området forna Lapplands läns område, med undantag av städerna Kemi och Torneå samt Keminmaa kommun, och av forna Uleåborgs län Hyrynsalmi, Kuivaniemi, Kuusamo, Pudasjärvi, Suomussalmi, Taivalkoski och Yli-li kommuner samt de områden av Puolanka, Utajärvi och Ylikiiminki kommuner som ligger norr om Kimminge älv och landsvägen Puolanka-Hyrynsalmi. Renkött med beteckningen Lapin Poron liha kan saluhållas som hela kroppar, halva kroppar och kvartsparter och förpackat som slaktkroppar och delar av slaktkroppar. En mer detaljerad beskrivning i specifikationen <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:019:0022:0026:FI:PDF>

Skyddet gäller endast beteckningen Lapin Poron liha.

Lapin Poron kuivaliha (SAN)

Lapin Poron kuivaliha består av hela muskler och muskelbitar av ren. Slutprodukterna är 1-5 cm tjocka och 10-20 cm långa bitar eller skivor i varierande form som väger mellan etthundra och några hundra gram. Lapin Poron kuivaliha produceras, bearbetas och förpackas inom det finska renskötselområdet. En mer detaljerad

Produktsäkerhet

Instruktion om tillsynen över beteckningsskydd för livsmedel

beskrivning i specifikationen <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:042:0012:0015:FI:PDF>

Skyddet gäller endast beteckningen Lapin Poron kuivaliha.

Kainuun rönttönen (SGB)

I tillsynen skall säkerställas att produkten framställts i enlighet med den metod som beskrivs i specifikationen i ansökan om registrering och att framställarens produktionsställe ligger i landskapet Kajanaland.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:074:0072:0075:FI:PDF>

Produkter som registrerats på annat håll i EU (SUB och SGB)

I tillsynen skall säkerställas att produkter som registrerats i andra länder inte framställs i Finland. Det är då främst ostar; såsom osten Parmigiano Reggiano, osten Danablu, osten Feta, osten Roquefort och osten Gorgonzola som kommer på fråga.

Till en skyddad beteckning kan inte fogas uttryck av följande typ: "kvalitet", "typ", "metod", "producerad på samma sätt som", "efterapning av". En ost av typen Feta är sålunda inte en tillåten beteckning på ett livsmedel, utan beteckningen skall bildas till exempel enligt användningsändamålet, såsom "salladsost".

All bearbetning, styckning, rivning och förpackning av SAN-skyddade ostar skall ske i det geografiska området i fråga.

Tillsynen över produkter som beviljats skydd som garanterad traditionell specialitet (GTS)

I sin ansökan om GTS-skydd för en produkt anger den ansökande instansen om man vill reservera beteckningen endast för en produkt som motsvarar specifikationen. Om ingen reservering görs, kan samma beteckning användas också för sådana produkter, som inte motsvarar specifikationen.

Karjalanpiirakka

I tillsynen skall säkerställas att produkten framställts i enlighet med den metod som beskrivs i ansökan om registrering: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2002:102:0014:0015:FI:PDF>

Vid framställning av karjalanpiirakka eller karelsk pirog kan användas endast de råvaror som beskrivs i ansökan och framställningsmetoden skall till alla delar motsvara kraven i ansökan om registrering.

Den ansökande instansen har reserverat beteckningen karjalanpiirakka endast för sådana produkter, som motsvarar den registrerade metoden. Om en pirog inte uppfyller de ovan nämnda kraven, skall t.ex. beteckningen "riisiipiirakka" (rispirog) användas.

Kalakukko

I tillsynen skall säkerställas att produkten framställts i enlighet med den metod som beskrivs i ansökan om registrering: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2001:235:0012:0014:FI:PDF>

Instruktion om tillsynen över beteckningsskydd för livsmedel

Den ansökande instansen har reserverat beteckningen kalakukko endast för sådana produkter, som motsvarar den registrerade metoden.

Skyddet gäller endast beteckningen "kalakukko", inte beteckningarna "muikkukukko", "ahvenkukko", "lanttukukko" etc.

GTS-produkter som registrerats på annat håll i EU

I ansökan om registrering av beteckningarna **Mozzarella** och **Pizza Napoletana** har den ansökande instansen inte reserverat beteckningen enbart för en produkt som motsvarar specifikationen och dessa beteckningar kan således användas också för andra motsvarande produkter. Förpackningarna till dem får ändå inte vara försedda med omnämmandet "garanterad traditionell specialitet" och inte heller med EU-logon. Det finns således inget skäl att utöva tillsyn över att dessas sammansättning motsvarar specifikationen.

EU-logon eller motsvarande omnämmande i ord

Förpackningarna till produkter med skyddad beteckning skall vara försedda med omnämmandet "skyddad ursprungsbeteckning" (SUB-skyddade produkter), "skyddad geografisk beteckning" (SGB-skyddade produkter) eller "garanterad traditionell specialitet" (GTS-skyddade produkter) eller alternativt motsvarande EU-logo (se punkten System för skydd av beteckningar ovan).

Om SUB- och SGB-loggorna ingår mer detaljerade föreskrifter (om färger, storlek, typsnitt) i bilaga V till kommissionens förordning 1898/2006/EG (ändrad genom 628/2008/EG):

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2006R1898:20080710:FI:PDF>

Alla loggor finns i tryckdugligt skick på adressen
http://ec.europa.eu/agriculture/quality/schemes/logos/index_en.htm

Användning av EU-logon eller motsvarande omnämmande i ord, då ett livsmedel innehåller en ingrediens med skyddad beteckning

Då en produkt med skyddad beteckning används som ingrediens i ett livsmedel eller som råvara i mat som serveras i en restaurang kan logon eller ett omnämmande i ord användas i samband med livsmedlets beteckning eller i menyn under följande förutsättningar:

- mängden av produkten med skyddad beteckning är tillräcklig för att ge livsmedlet eller maträtten en särskild egenskap
- andelen av produkten med skyddad beteckning i procent anges i samband med livsmedlets beteckning eller maträttens benämning
- livsmedlet eller maträtten innehåller inte någon ingrediens av samma typ som felaktigt kunde dra nytta av ingrediensen med den skyddade beteckningen (t.ex. ett livsmedel som innehåller såväl renkött från finska Lappland (Lapin Poron liha) som renkött)

Produktsäkerhet

Instruktion om tillsynen över beteckningsskydd för livsmedel

- av livsmedlet eller maträtten framgår tydligt att det inte i sig utgör en produkt med skyddad beteckning utan innehåller en sådan ingrediens.

Åtgärder

Om man i tillsynen konstaterar missbruk i användningen av skyddade beteckningar, skall myndigheten förordna att påskriften och märkningarna rättas till inom en kort utsatt tid (Livsmedelslagen (23/2006), 55 §).